

випалювання степів, вирубування лісів. Природно-історична реліктовість, зривання на букети, надмірне рекреаційне навантаження, освоєння приуслових ділянок, будівництво.

Таким чином, з одного боку: через недбалість та не обережність людей втрачаються величезні ліси і насадження. Поширено заснування несанкціонованих звалищ побутового сміття в районах лісосмуг чи посадок, цей факт переріс в серйозну проблему. З іншого боку: люди намагаючись бути ближче до природи і активної взаємодії з нею самі того не бажаючи, гублять нашу природу. Як то кажуть: «благими намірами вимощена дорога в пекло».

Ліс – це легені нашої планети, його знищення може передікати нам сумну участь, адже він є джерелом кисню, регулятором вологи і життєдайною скарбницею для Землі. Бережіть природу!

Література:

1. Бурда, Остапко, Ларин, 1995; Донбас заповідний, 2003; Каталог раритетного біорізн. заповід. і наці- он. парків України, 2002; Кондратюк, Бурда, Остап- ко, 1985; Кондратюк, Остапко, 1990;
2. Бімевський І. О., Падун М. М. Основи загальної екології – 1995р.-360-368с.
3. Злобін Ю.А. Основи Екології. – К.: Лібра, 1998.- 249с.

Раков Ю. В.

*учитель біології Піддубненської
ЗОШ І-ІІІ ст., керівник гуртків Донецького ЕНЦ
та Великоновосілківської СЮН
с. Піддубне, Україна*

СТАН ПОПУЛЯЦІЙ ДЕЯКИХ, ПОТРЕБУЮЧИХ ОХОРОНИ, ВИДІВ РОСЛИН ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОЇ ЧАСТИНИ ВЕЛИКОНОВОСІЛКІВСЬКОГО РАЙОНУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досвід експедиційних обстежень рослинного світу Донецької області співробітниками Донецького ботанічного саду НАН України дозволяє зробити припущення, що більше половини місцезнаходжень рідкісних і зникаючих

видів флори регіону ще не встановлено і не внесено в бази даних учених. Адже щороку обстеження степових і лісових балок, долин малих річок, схилів уздовж струмків, кам'янистих горбів, як на заповідних територіях, так і за їх межами, приносить все нові знахідки про розповсюдження раритетних видів. Саме тому виявлення всіх популяцій видів червонокнижних рослин, а також тих, які незабаром можуть потрапити на сторінки Червоної книги України, є в наш час досить актуальним.

Метою проведених досліджень було виявлення популяцій рослин, занесених до Червоної книги України, тих, що знаходяться під загрозою зникнення, а також виділення основних видів популяцій ранньоквітучих рослин в зелених лісонасадженнях і вивчення їх стану на території Донецької області.

У своїх дослідженнях флори ми спробували охопити одну з найменш вивчених територій Донецької області, що знаходиться далеко від великих адміністративних центрів. Це північно-західна частина Великоновосілківського району. Дослідження флори в даному регіоні проводилися більш 30-ти років тому, і були поверхневими.

У результаті маршрутних досліджень нами були виявлені наступні рослини, занесені до Червоної книги України, або знаходяться під загрозою зникнення на території Донецької області:

- *Pulsatilla nigricans* Storck (Сон чорніючий, сон-трава чернеющая);
- *Tulipa quercetorum* Klok. et Zoz. (Тюльпан дібровний, тюльпан дубравний);
- *Crocus reticulatus* Stev. ex Adam. (Шафран сітчастий, Крокус сетчатый);
- *Fritillaria meleagroides* Patr. (Рябчик малий);
- *Stipa lessin-giana* Trin. et Rupr. (Ковила Лессінга, ковыль Лессинга)
- *Stipa Ucrainica* P. Smirn. (Ковила українська, ковыль украинский.)
- *Nymphaea alba* L. (Латаття біле, Кувшинка белая);
- *Nuphar lutea* (L.) Smith. (Глечики жовті, Кубышка жёлтая)

- *Dryopteris filix-mas* (L.) Schott (Дріоптерис чоловічий, Щитовник мужской)

Уже більше 10-ти років нами ведеться робота по вивченню популяцій перелічених вище видів. Сформовано карти місцевості з ареалами зростання досліджених видів. Проводились дослідження по визначенню загальної кількості рослин популяцій, середня густина рослин на дослідних ділянках, а також вплив на кожну з вивчених популяцій антропогенного навантаження.

Нами створено каталог видового складу ранньоквітучих рослин-ефемероїдів на території лісового насадження села Іскра.

За результатами досліджень можна зробити наступні висновки:

- На чисельність популяції латаття білого та глечиків жовтих в першу чергу впливає зривання квітів місцевим населенням.

- В теперішній час ареал цих рослини зосереджений у місцях віддалених від населених пунктів.

- Через раннє цвітіння рослини на чисельність популяцій шафрана сітчастого, тюльпану дібровного в нашій місцевості впливає збір квітів людиною поблизу населених пунктів, а також спалювання сухостою трав.

- Рябчик малий та ковила росте в місцях випасу худоби та сінокосів, що теж негативно впливає на їх чисельність.

- Незважаючи на антропогенне навантаження, стан популяцій зазначених вище рослин знаходиться на стабільному рівні, і протягом останніх років їх чисельність не зменшується.

- Проте, масова вирубка соснових лісів та літні пожежі призводять до значного зменшення популяції Дріоптериса чоловічого.

- На території лісових насаджень села Іскра розташовані популяції ранньоквітучих рослин ефемероїдів *Scilla sibirica* Ham., *Scilla bifolia* L., *Anemone ranunculoides* L., *Crocus reticulatus* Stev. ex Adam., *Gagea lutea*, *Ficaria verna* Huds, *Viola hirta*, *Pulsatilla nigricans* Storck, *Tulipa quercetorum* Klok. et Zoz.

- Рослини популяцій знаходяться в цілком стабільному стані за виключенням *Crocus reticulatus* Stev. ex Adam. та *Pulsatilla nigricans* Storck, кількість яких внаслідок збирання квітів місцевим населенням та через зміни умов існування зменшується.

- З метою збереження видового різноманіття нами постійно ведеться роз'яснювальна роботи серед місцевого населення, щодо недопустимості зривання квітів та спалювання сухостою.

Література:

1. Доброчаева Д. Н. Определитель высших растений Украины / Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин и др. – Киев: Наук. Думка, 1987. – 548 с.
2. Андриенко Т. Л., Блюм О. Б., Вассер С. П. и др. Природа Украинской ССР. Растительный мир // Киев: Наук. Думка, 1985. – 208с.
3. Лавренко Е. М. Леса Донецкого кряжа. – К. «Почвоведение», 1926. – № 3. – 121с.
4. <http://mail.menr.gov.ua/publ/redbook/redbook.php?kingdom=2>.